

Versterken van sociaal- maatschappelijk initiatief

Onmisbare schakels in de samenleving

Oranje Fonds

September 2025

(Delen uit) dit document gebruiken?
Graag verwijzen naar Oranje Fonds met een link naar dit
brondocument.

Inhoud

- 1** Inleiding en vertrekpunt
- 2** Analyse: Maatschappelijke trends & de waarde en uitdagingen van sociaal-maatschappelijk initiatief
- 3** Oplossingsrichtingen om sociaal-maatschappelijk initiatief te versterken
- 4** Routekaart
- 5** Appendix

1 | Inleiding

Inleiding: sociaal-maatschappelijke initiatieven voor een verbonden samenleving

Onmisbare schakels in onze samenleving

Sociaal maatschappelijke organisaties (in dit document ook "[sociale initiatieven](#)" genoemd) spelen al lange tijd een cruciale rol in onze samenleving. Nederland onderscheidt zich door de enorme inzet van vrijwilligers, die zorgen voor onderlinge verbondenheid en oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Veel van deze inzet ontstaat vanuit gemeenschapskracht en wordt georganiseerd via sociaal-maatschappelijke initiatieven. Zij opereren in een samenleving die steeds meer onder druk staat.

Waarom nu versterken?

Grote maatschappelijke vraagstukken van deze tijd – zoals sociale ongelijkheid, bestaansonzekerheid en afnemende cohesie – vragen om een gezamenlijke aanpak. De overheid kan dit niet alleen oplossen, en de markt biedt niet altijd een antwoord. Daarom is samenwerking tussen overheden, bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties essentieel.

Sociaal-maatschappelijke organisaties zijn hierin onmisbaar. Ze dragen bij aan zorg en welzijn, bevorderen verbinding en overbruggen verschillen. Dit versterkt de veerkracht van de samenleving en helpt ons beter omgaan met crises. Het is daarom belangrijk om nú ecosystemen te bouwen waarin deze organisaties een volwaardige plek hebben en hun diversiteit wordt gewaardeerd.

Verandering

Het doel is te komen tot een samenleving waarin sociaal-maatschappelijke initiatieven structureel worden erkend als cruciale actoren. Waarbij het unieke karakter en de waarde van deze onmisbare schakels wordt gekoesterd en zij een stem hebben in besluitvorming. Alleen zo bouwen we samen aan een toekomstbestendige samenleving waarin verbondenheid en veerkracht centraal staan.

Context: De unieke waarde van sociaal-maatschappelijke initiatieven

Sociaal initiatief* uitgelicht: Stichting Studiezalen

Stichting Studiezalen is een Amsterdams initiatief dat de kansengelijkheid voor kinderen en jongeren in kwetsbare situaties vergroot.

Het biedt een veilige naschoolse plek in de wijk met een holistische aanpak die verder gaat dan alleen huiswerkbegeleiding. Kinderen krijgen persoonlijke begeleiding van een LifeCoach om aan hun zelfvertrouwen, dromen en talenten te werken, en hebben zelf inspraak in het programma. De aanpak is uniek omdat ook de ouders worden ondersteund, bijv. via een sociale supermarkt. De organisatie draait op de inzet van betrokken vrijwilligers, vaak oud-deelnemers die iets terug willen geven, en vormt zo een vangnet voor het hele gezin.

"Alle kinderen hebben dromen, maar de een heeft meer kansen om dromen waar te maken dan de ander. En dat moet veranderen"

Stichting studiezalen

*Kenmerken sociale initiatieven

- werken vaak domein overstijgend (vrijwillige zorg, bestaanszekerheid, gemeenschapskracht)
- ontstaan vaak lokaal, en schalen soms op
- zijn actief vanuit, met en voor diverse doelgroepen, vaak vrijwillig
- organisatievorm: meestal een stichting, (coop.) vereniging of sociale onderneming

*"Al deze sociale initiatieven en coöperaties vormen het **sociale weefsel** in onze samenleving en de drijvende krachten hierachter mogen daarbij met gepaste trots ook best het nodige zelfbewustzijn uitstralen.*

De waardevolle ervaringskennis van vrijwilligers vraagt om een gelijkwaardige relatie met gemeenten en andere partijen."

Kim Putters - Voorzitter Sociaal Economische Raad

Precies daar, op die snijvlakken tussen stelsels en systemen, en op al die plekken waar sociale samenhang niet meer vanzelfsprekend is zijn sociale initiatieven onmisbaar.

"(..)ze ontstaan lokaal, vanuit noodzaak. Ze opereren in de schaduw van beleid. En ze doen dat met hart, met creativiteit, en met beperkte middelen."

Tamara van Ark – Voorzitter Oranje Fonds

Bron: Inleidende woorden bijeenkomst 27 juni K. Putters en T. van Ark

Vertrekpunt traject versterking sociale initiatieven

Op 27 juni jl. kwamen sleutelspelers op Paleis Noordeinde samen om te spreken over de versterking van de sociaal-maatschappelijke sector. Aan deze bijeenkomst gingen verdiepend onderzoek onder sociale initiatieven en gesprekken met diverse stakeholders vooraf. Op 30 september volgde de terugkoppeling.

Doelen voorafgaand aan traject en besproken tijdens ronde tafel bijeenkomst 27 juni 2025

- Bekrachten van het belang & de noodzaak van het werk van sociaal-maatschappelijke organisaties, o.a. op basis van vooronderzoek en gesprekken.
- Gezamenlijke overeenstemming over (hun) uitdagingen
- Identificeren van oplossingsrichtingen om deze organisaties te versterken
- Netwerk versterkt van betrokkenen die ervoor open staan om bij te dragen aan oplossingen en commitment voor persoonlijke en gezamenlijke acties verkend
- Uitkomsten: Zestig stakeholders uit de sector identificeerden met elkaar bijna 40 oplossingen om sociale initiatieven te versterken

Zomer: analyse en uitwerking oplossingsrichtingen

- **Er is een verdiepende trendanalyse** gemaakt van maatschappelijke vraagstukken waar sociale initiatieven (mede) aan werken
- Die analyse onderstreept de waarde van sociale initiatieven, maar geeft ook richting aan een clustering en mogelijke **(voor)selectie van oplossingsrichtingen**
- Oplossingsrichtingen zijn geanalyseerd en "geshortlist" op basis van impact, haalbaarheid en type samenwerkingen die nodig zijn om die oplossingen te realiseren.
- Aansluiten bij al bestaande activiteiten en coalities die sociale initiatieven versterken, vergroot de kans op het zetten van succesvolle vervolgstappen.

Najaar 2025: Start vervolgstappen

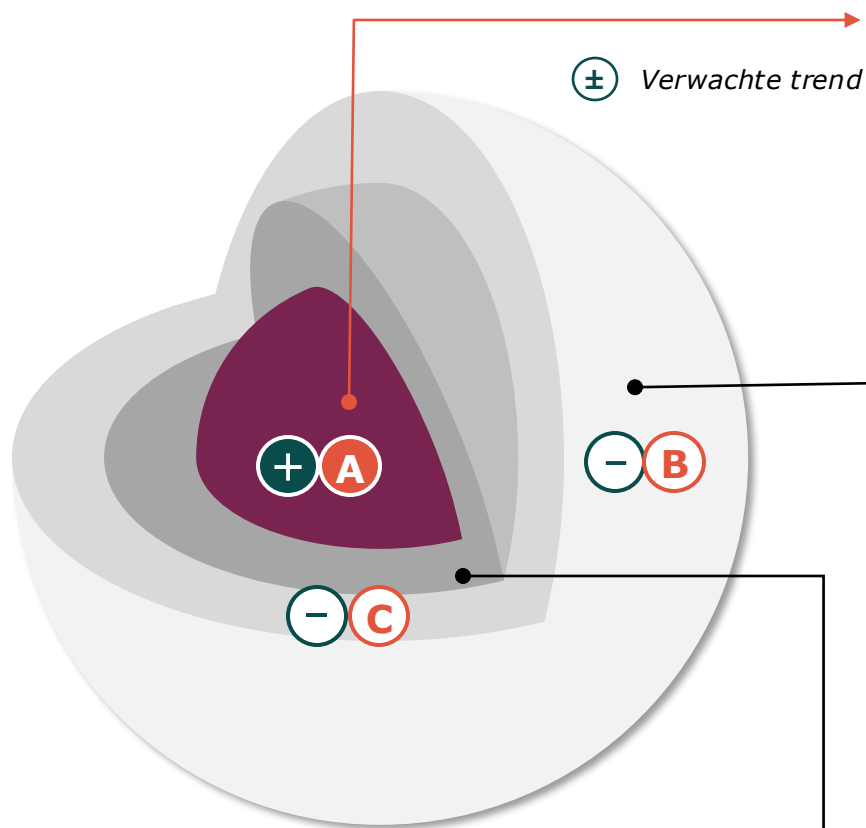
- Op 30 september spraken we met elkaar verder over deze oplossingen en de mogelijkheden om krachten te bundelen. Mogelijke concrete vervolgstappen zijn het starten van pilots en/of experimenten en hiermee bijvoorbeeld samenwerking, regeldrukvermindering en innovatieve financieringsmodellen testen en opschalen.

2 | Maatschappelijke trends & de waarde en uitdagingen van sociaal-maatschappelijk initiatief

Kort samengevat: de samenleving staat op een kantelpunt, met steeds complexer wordende maatschappelijke vraagstukken.

Sociale initiatieven blijven onmisbaar om deze problemen (mede) op te lossen of verzachten, maar ondervinden uitdagingen die rol goed uit te voeren.

A Samenlevingsvraagstukken groeien:

Nederland kent aanzienlijke maatschappelijke vraagstukken die versterkt worden door de verwachte ontwikkeling van onderliggende maatschappelijke trends

B Druk op het sociaal domein neemt toe:

De groeiende vraag naar hulp in combinatie met krimpend aanbod vanuit formele instanties binnen het sociaal domein leidt naar verwachting tot toenemende druk

C Sociale initiatieven zijn onmisbaar, maar ondervinden toenemende uitdagingen:

Sociale initiatieven vervullen een essentiële rol in de samenleving, maar ondervinden hierbij belangrijke uitdagingen die door de trends verergeren

A. Samenlevings vraagstukken groeien

Nederland kent aanzienlijke maatschappelijke vraagstukken.

Die vraagstukken worden versterkt worden door ontwikkelingen van onderliggende maatschappelijke en demografische trends

- 1 Nederland kent aanzienlijke maatschappelijke vraagstukken die de afgelopen jaren in ernst en complexiteit zijn toegenomen

- 2 De verwachting is dat deze maatschappelijke vraagstukken de komende jaren zullen blijven bestaan of verder toenemen

- 3 Huidige maatschappelijke trends vergroten / versterken deze problemen, [zie ook appendix](#)
 - A Demografische ontwikkelingen tezamen met sociale ongelijkheid zijn de belangrijkste trends die de maatschappelijke problemen vergroten

 - B Daarnaast versterken trends als gescheiden leefwerelden, toenemende onzekerheden in (type en organisatie van) werk en toenemende polarisatie zowel de hoofdtrends als de maatschappelijke problemen zelf

1 Nederland kent aanzienlijke maatschappelijke vraagstukken die de afgelopen jaren zijn toegenomen

Level	Maatschappelijk problemen	Deelproblemen	Indicatoren	2019	2024	Toelichting
Macro	A Sociale cohesie	<ul style="list-style-type: none"> Persoonlijke cohesie (wekelijks contact met vrienden, familie, buren) Sociale cohesie (vertrouwen/verbinding andere mensen) 	Percentage van de bevolking (15+) dat minder dan wekelijks contact heeft met buren [1]	42	44	+2
			Aantal mensen (20+) die eenzaamheid ervaren [4][5]	x miljoen mensen	4,9	6,9
	B Vertrouwen in instituties	<ul style="list-style-type: none"> Vertrouwen in overheid Vertrouwen in instituties Vertrouwen in de Democratische Rechtsstaat 	Vertrouwen van de bevolking (15+) in de Tweede Kamer [1]	40	31	-9
			Aantal mensen dat leeft onder armoede grens [2]	x duizend mensen	1,000	540 ²
	C Bestaanszekerheid	<ul style="list-style-type: none"> Inkomens- en Armoedeproblematiek Woononzekerheid Werk- en Baanonzekerheid 	Woningtekort als percentage van de woningvoorraad [3]	4	5 ³	+1
D Fysieke gezondheid			<ul style="list-style-type: none"> Toename chronische aandoeningen Toename aantal mensen met 3 of meer chronische aandoeningen Ongezonde leefstijl 	Aantal mensen met chronische ziekten [4]	x miljoen mensen	8,8
	E Mentale gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> Psychische klachten Toenemende prestatiedruk Angststoornissen en depressies 		Percentage jongvolwassenen (18-34 jaar) met psychische stoornis [4]	13	18 ¹

1. 2022; 2. 2023; 3. 2025

Bronnen: [1] CBS StatLine: Sociale samenhang en welzijn, [2] CBS StatLine: Armoede en sociale uitsluiting, [3] Abf: primos-prognose 2025, [4] RIVM: VTV 2024, [5] CBS: 1 op de 10 mensen sterk eenzaam in 2023, Alzheimer NL.

2 De verwachting is dat deze maatschappelijke problemen de komende jaren zullen blijven bestaan of toenemen

Level	Maatschappelijk problemen	Prognose ontwikkeling indicatoren	2019	2024	2035	Inzicht	
Macro	A Sociale cohesie	Aantal mensen (20+) die eenzaamheid ervaren [3][4]	x miljoen mensen 4,9	6,9	7,4	+0,4	<ul style="list-style-type: none"> Bijna half miljoen additionele mensen die eenzaamheid ervaren RIVM: Deze toename komt volledig op het conto van de toename van eenzame 75-plussers als gevolg van toename ouderen met een risico op eenzaamheid [3]
	B Vertrouwen in instituties	Vertrouwen van de bevolking (15+) in de Tweede Kamer [1]	40	31	33	+1	<ul style="list-style-type: none"> Vertrouwen in de Tweede Kamer blijft laag SCP: Weinig verandering in sociaal en institutioneel vertrouwen en sociale en politieke participatie in de toekomst [5]
	C Bestaanszekerheid	Aantal mensen die leven in armoede [2]	x duizend mensen 1,000	540 ²	500 ³	-40	<ul style="list-style-type: none"> Hoewel aantal mensen onder de armoedegrens daalt, neemt de intensiteit toe. Boven de 540K in 2024 zijn er 1,2 miljoen die maar net boven die grens leeft. Een derde van de mensen in armoede is langdurig arm. Daarnaast stijgt de schuldenproblematiek.
		Woningtekort als percentage van de woningvoorraad [7]	4	5	3	-2	<ul style="list-style-type: none"> Woningtekort nog hoger dan streefpercentage van 2% Abf: Woningtekort mogelijk groter vanwege onderschatting van het werkelijke aantal thuiswonende jongeren dat een zelfstandige woning wenst (60% van thuiswonende kinderen wenst te verhuizen)
	D Fysieke gezondheid	Aantal mensen met chronische ziekten [3]	x miljoen mensen 8,8	10,7	11,4	+0,7	<ul style="list-style-type: none"> Bijna driekwart miljoen additionele mensen die met meerdere fysieke gezondheidsproblemen te kampen hebben RIVM: Aantal mensen met tenminste 1 chronische aandoening zal stijgen van 10,5 miljoen mensen in 2022 naar 12 miljoen in 2050, vrijwel volledig op conto van 75 plussers" [3]
E Mentale gezondheid	Percentage jongvolwassenen (18-34 jaar) met psychische stoornis [3]	13	18 ¹	N/A		<ul style="list-style-type: none"> [Trend onduidelijk, maar waarschijnlijk hoog vanwege toenemende prestatiedruk] RIVM: Onzeker wat de toekomstige ontwikkeling van psychische klachten zal zijn vanwege afhankelijk van de levensfase of leefsituatie van mensen [3] 	

Micro

1. 2022; 2. 2023; 3. 2033

Bronnen: [1] CBS StatLine: Sociale samenhang en welzijn, [2] CBS StatLine: Armoede en sociale uitsluiting, [3] RIVM: VTV 2024, [4] CBS: 1 op de 10 mensen sterk eenzaam in 2023, [5] SCP: Samenleven in de toekomst, [6] CPB: Actualisatie kerngegevens middellangetermijn t/m 2033, [7] Abf: primos-prognose 2025

B. Druk op het sociaal domein neemt toe

- 1 De vraag naar diensten binnen het sociaal domein neemt toe

- 2 Tegelijkertijd komt het aanbod van formele instanties in het sociaal domein onder druk te staan

- 3 Zo zien we dat het sociale zorgstelsel op dit moment onder druk staat vanwege een groeiende, complexere zorgvraag gecombineerd met toenemende kosten en structurele personeelstekorten ([appendix](#))

De vraag naar diensten binnen het sociaal domein neemt toe

Vraag en aanbod zijn niet in evenwicht

Vraag stijgt

Meer mensen doen een beroep op voorzieningen

+0,2 miljoen

Wmo gebruikers

Aantal **unieke cliënten dat gebruikmaakt van een maatwerkvoorziening** binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is gestegen van ruim 1 miljoen in 2017 naar meer dan 1,2 miljoen in 2023, grotendeels gedreven door vergrijzing [1]

Complexere hulpvragen per persoon

1 op de 6

volwassenen met stapeling van problemen

Eén op de zes volwassenen **in Nederland heeft te maken met een stapeling van problemen** op drie of meer leefgebieden, zoals financiën, gezondheid, en het sociale netwerk [2]

Verruiming van beleid en toegang

+23%

toename aanvragen voor minimaregelingen

Aantal aanvragen voor minimaregelingen per 10.000 inwoners is gestegen van 742 in 2021 naar 912 in 2022, een toename van 23%. Een belangrijke verklaring hiervoor is de invoering van de energietoeslag, waardoor nieuwe groepen huishoudens in beeld kwamen bij gemeenten [3]

2 Tegelijkertijd komt het aanbod van formele instanties in sociaal domein verder onder druk te staan

Vraag en aanbod niet in evenwicht

Aanbod komt onder druk te staan

Aantal regelingen neemt af of wordt gebundeld

Stijgende kosten alsmede bezuinigingen

Minder capaciteit en expertise in uitvoering (arbeidskrapte)

Executiekraacht: Versnippering door decentralisatie (verkokering)

Indicator

-38.000

mensen werkzaam via WSW

Aantal mensen dat werkzaam is via de Wet sociale werkvoorziening (WSW) gedaald van bijna 92.000 eind 2014 naar circa 54.000 begin 2023 (afnemend aanbod van gesubsidieerde werkplekken) doordat WSW sinds de invoering van de Participatiewet in 2015 is afgesloten voor nieuwe instroom [1]

+€3 miljard

stijging begroting gemeenten

Gemeenten hebben voor 2025 in totaal 33,9 miljard euro **begroot voor het sociaal domein**, een stijging van 3 miljard euro ten opzichte van 2024 [2]. Tegelijkertijd zijn gemeenten van plan om honderden miljoenen te bezuinigen op het sociaal domein, met name op preventie en basisvoorzieningen vanwege de financiële druk door het 'ravijnjaar' [3]

17.000

mensen langer gewacht op WIA-beoordeling

Door een structureel tekort aan verzekeringsartsen kon het UWV de wettelijke termijn voor WIA-beoordelingen niet halen, waardoor eind 2023 ruim 17.000 mensen **te lang op een beslissing over hun inkomen en re-integratie moesten wachten** [4]

48%

van de professionals ervaart belemmering door verkokering

Beoogde integrale 'één gezin, één plan'-aanpak wordt in de praktijk belemmerd door schotten tussen regelingen en organisaties. Bijna de helft (48%) van de professionals **ervaart regels rond gegevensdeling als een belemmering voor effectieve samenwerking**, wat hen dwingt langs elkaar heen te werken, wat een direct gevolg is van verkokering [5]

C. Sociaal- maatschappelijk initiatief blijft onmisbaar

Sociale initiatieven vervullen essentiële rol in de samenleving, maar ondervinden hierbij belangrijke uitdagingen die door de trends groter worden

- 1 Sociale initiatieven zijn cruciaal voor de samenleving omdat ze fungeren als sociaal weefsel. Hun maatschappelijke waarde is uniek: de kracht zit in hun nabijheid, ervaringskennis, het informele karakter en diversiteit
- 2 In Nederland zijn er naar schatting 90.000 – 150.000 sociale initiatieven waarvan de grootte, het bereik en de middelen varieert
- 3 Deze initiatieven ondervinden belangrijke uitdagingen op het gebied van financiering en vinden/behouden vrijwilligers, en ervaren regeldruk en administratieve lasten waardoor hun potentie onderbenut blijft
- 4 De huidige maatschappelijke trends vergroten deze uitdagingen, met name op financiering en mobiliseren van vrijwilligers
- 5 Er zijn kansen om de positie van sociale initiatieven te versterken rondom zichtbaarheid, samenwerking en digitalisering

1 Sociaal-maatschappelijk initiatief is cruciaal voor de samenleving: vormt op unieke wijze ons sociaal weefsel

Rol	Omschrijving	Voorbeeld
Laag-drempelige ondersteuning	<p>Informeel, vrijwillige netwerken zijn vaak beter in staat om mensen in een kwetsbare positie te bereiken en sluiten beter aan bij hun leefwereld [6][7]</p> <p>Doordat sociale initiatieven in de samenleving werkzaam zijn, signaleren ze (als eerste) noden en behoeften [1]</p>	<p>Circa 250 inloophuizen aangesloten bij de branchevereniging Valente, die jaarlijks door 50.000 tot 60.000 unieke bezoekers worden gebruikt, bieden zo een veilige haven zonder indicatie of dossier, waardoor ze een kwetsbare groep bereiken die formele zorg vaak mijdt [7]</p>
Sociale innovatie	<p>Burgerinitiatieven experimenteren met nieuwe oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en zijn vaak flexibeler dan formele organisaties, waardoor ze sneller kunnen inspelen op veranderende behoeften [8][9]</p>	<p>Platformen zoals 'Voor je Buurt' faciliteren een innovatieve financieringsmethode. Via dit platform is inmiddels ruim €25 miljoen opgehaald voor meer dan 1.400 lokale projecten, wat aantoont dat burgers bereid zijn te investeren in sociale vernieuwing [10]</p>
Versterken sociaal weefsel	<p>Sociale initiatieven vormen de kern van de sociale infrastructuur door in buurten sociale banden op te bouwen. Ze organiseren ontmoetingen en bevorderen contact, wat bijdraagt aan sociale cohesie en een gevoel van saamhorigheid [3][4]</p>	<p>In 2024 was 51% van de Nederlanders van 15 jaar en ouder (minstens één keer per jaar) actief als vrijwilliger. Dit toont een brede, actieve betrokkenheid bij de samenleving, die de sociale cohesie direct versterkt [5]</p>

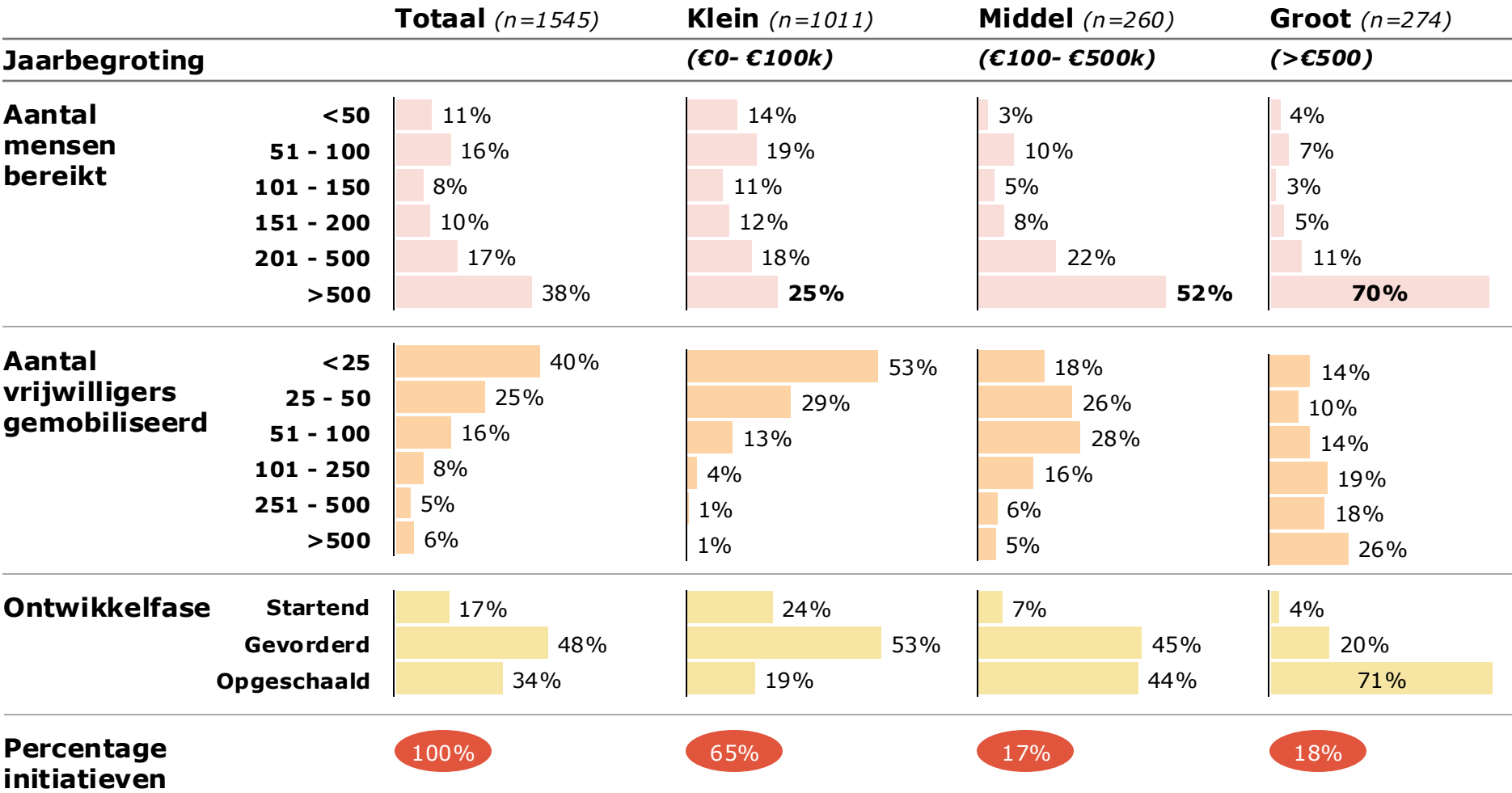
Bronnen: [1] Rathenau Instituut: Voor het voetlicht 2022, [2] RIVM: De opbrengst van acht jaar Samen Meten 2025, [3] Verwey-Jonker Instituut: Sociale Cohesie 2019, [4] SCP: Sociale en Culturele Ontwikkelingen 2025, [5] CBS: Vrijwilligerswerk 2024 [6] Movisie: Mantelzorg, [7] Valente & Trimbos-instituut: Brancherapporten en onderzoeken naar laagdrempelige voorzieningen (diverse publicaties), [8] Rathenau Instituut: Innoveren voor maatschappelijke doelen 2019, [9] LSA bewoners / Social Enterprise NL: Monitor Bewonersbedrijven, [10] Voor je Buurt (Kennis- en adviescentrum voor burgerinitiatief): Impact in cijfers

2 Veel sociale initiatieven zijn (relatief) klein, maar bereiken alsnog veel mensen

Bereik, mobilisatie vrijwilligers en ontwikkelingsfase van sociale initiatieven naar jaarbegroting

Schatting: Nederland telt tussen de 90.000- 150.000 actieve sociale initiatieven (zie [appendix](#))

Belangrijkste inzichten

Ruime meerderheid van initiatieven zijn klein (~65%) met een jaarbegroting van €0- €100.000

Grotere initiatieven zijn vaker in staat om meer mensen te bereiken, weten vaker meer vrijwilligers mobiliseren en zijn verder ontwikkeld

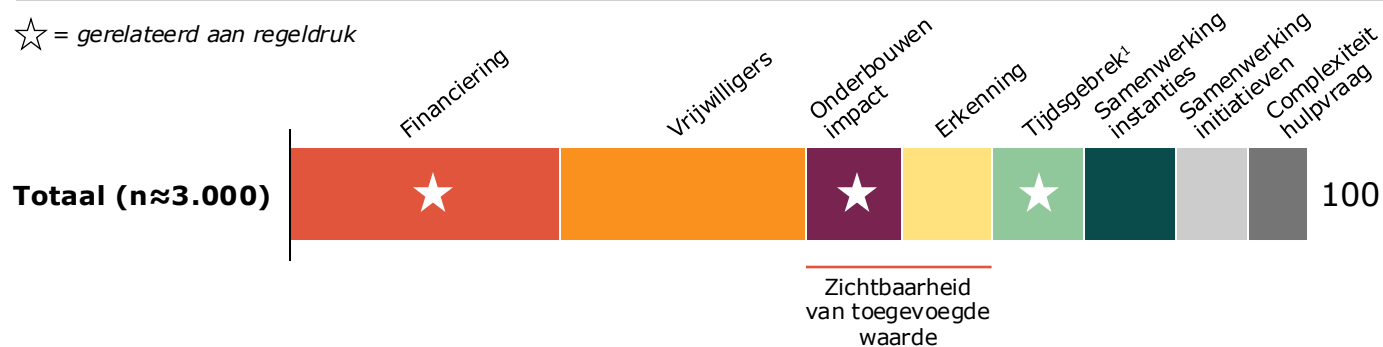
Toch zien we ook dat een aanzienlijk deel van de kleinere initiatieven met minder middelen relatief veel mensen bereikt: een kwart bereikt jaarlijks meer dan 500 mensen

Bron: Survey Oranje Fonds sociale initiatieven, n=1545

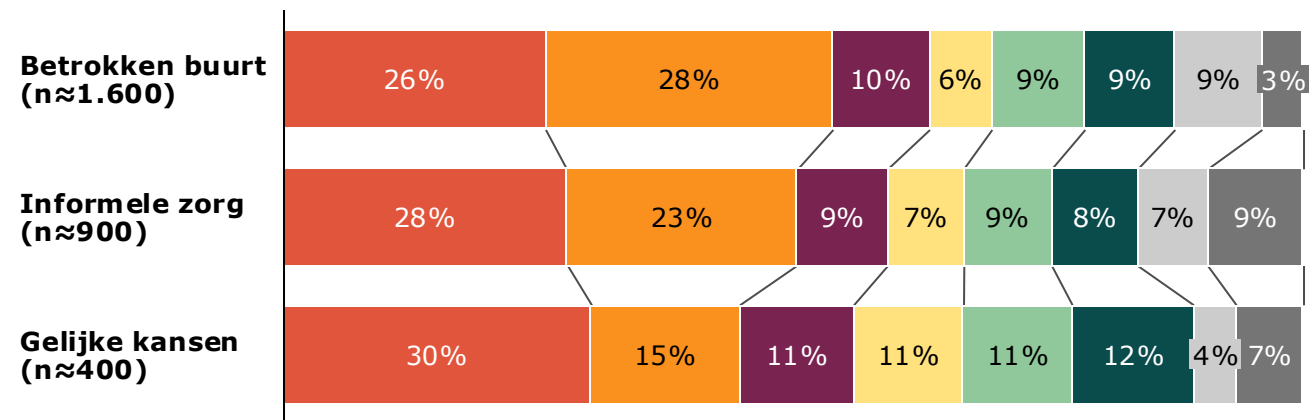
3 Sociale initiatieven ondervinden uitdagingen op het gebied van financiering, vrijwilligers en regeldruk: de mate v. belangrijkheid van de uitdagingen wisselt per thema

Wat is de grootste uitdaging voor jouw initiatief? Maximaal 3 antwoorden per respondent, gestapeld tot 100% (n≈3.000)

☆ = gerelateerd aan regeldruk

Per thema:

¹ Teveel tijd gaat naar het dagelijkse werk en daardoor te weinig mogelijkheden om te plannen en strategie te ontwikkelen

Bron: Survey Oranje Fonds sociale initiatieven, n>1700

Citaten van sociale initiatieven

“Het gebouw vergt veel achterstallig onderhoud wat we **niet alleen uit onze exploitatie kunnen financieren**”

“Veel verloop van vrijwilligers door slechte begeleiding, **financieel is er niet genoeg steun** voor meer vaste FTE bij het vrijwilligersteam”

“Doordat we werken in preventieve sector, is het **lastig om aan te tonen wat wij feitelijk bijdragen**”

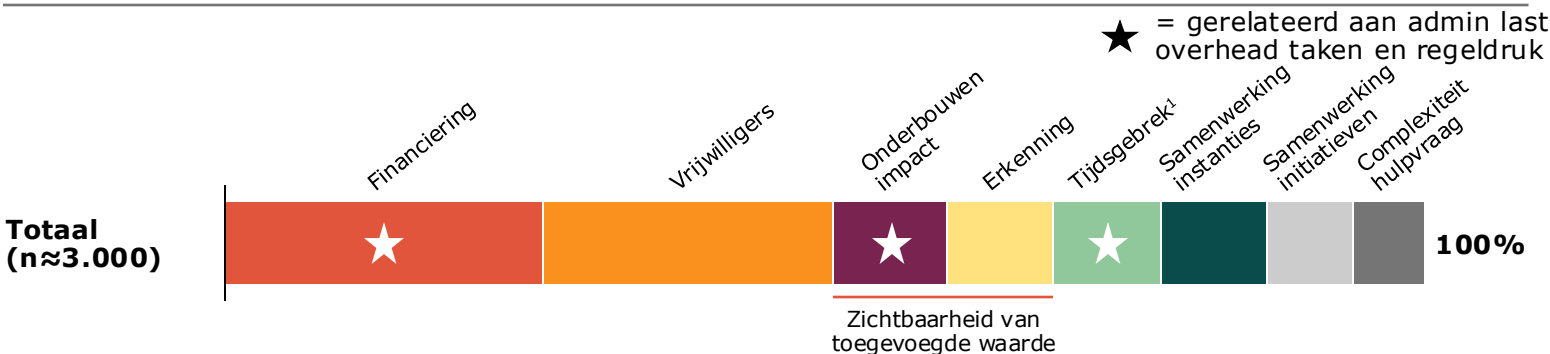
“**Wat ontbreekt zijn doordachte bedrijfsmodellen** die ruimte, vrijwilligers en geld met elkaar verbinden”

“**Te veel & toenemende regelgeving en bureaucratie**, we merken steeds meer langs dezelfde meetlat als bedrijven te worden gelegd”

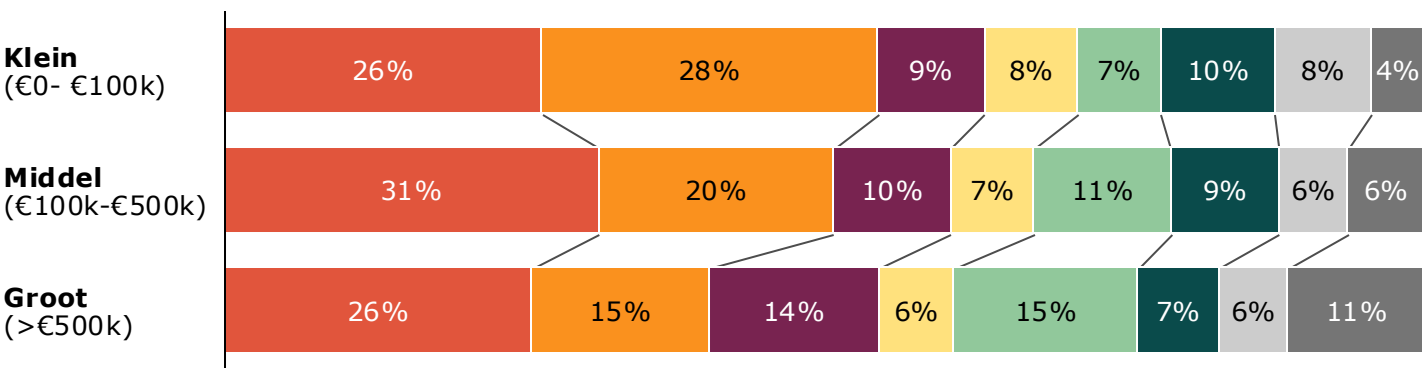
3 Grootste uitdaging voor sociale initiatieven is financiering en naar mate initiatieven groeien, verschuift uitdaging van vrijwilligers meer richting administratieve last / regeldruk

Wat is de grootste uitdaging voor jouw initiatief?

Maximaal 3 antwoorden per respondent, gestapeld tot 100% (n≈3.000)

Naar organisatiegrootte (in termen van jaarbegroting)

1. Teveel tijd gaat naar het dagelijkse werk en daardoor te weinig mogelijkheden om te plannen en strategie te ontwikkelen
 2. Onderzoek naar regeldruk in opdracht van Rijksoverheid bevestigd dat aantal verplichtingen afhankelijk is van het hebben van personeel en de hoeveelheid activiteiten die de organisatie uitvoert

Bron: Survey Oranje Fonds sociale initiatieven, n>1700, Rijksoverheid: Regeldruk bij vrijwilligersorganisaties en filantropische instellingen

Belangrijkste inzichten

Voor sociale initiatieven wordt **financiering het vaakst genoemd als uitdaging**

Kleinere initiatieven:

- Grootste uitdaging behouden en vinden van vrijwilligers
- Samenwerkingen en erkenning nog een uitdaging

Grotere initiatieven:

- Vrijwilligers nog vaak benoemd als uitdaging
- Daarnaast verschuiving zichtbaar in uitdagingen van vrijwilligers naar aantonen impact en tijdsgebrek ten opzicht van kleinere initiatieven
 - Dit komt door het feit dat grotere initiatieven meer regeldruk ervaren²
- Samenwerkingen en erkenning minder vaak benoemd t.o.v. kleinere initiatieven terwijl complexiteit hulpvraag vaker benoemd is als uitdaging

Grotere initiatieven zijn meer gevestigd en hebben grotere naamsbekendheid als mogelijke verklaring voor verschuivingen

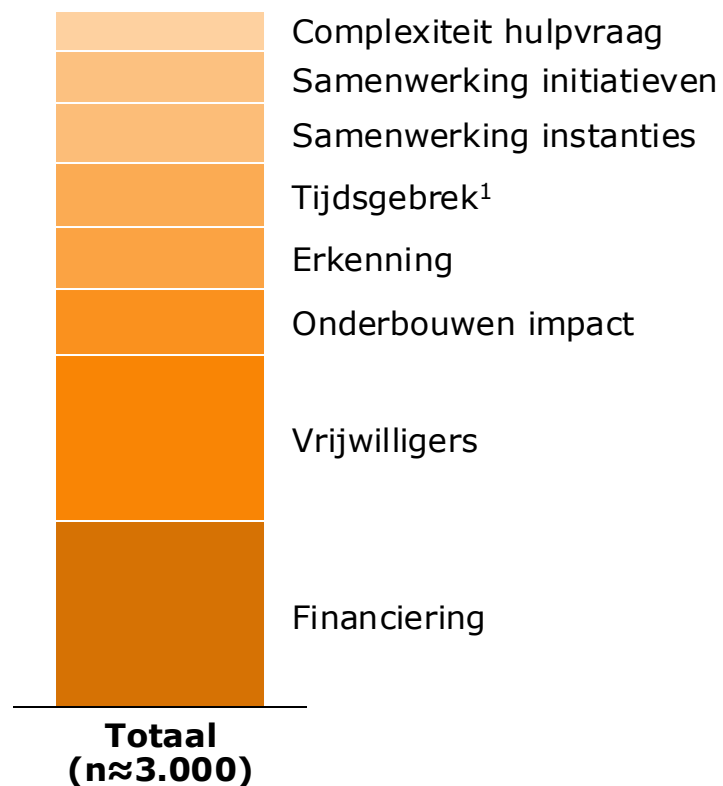
3 | Kansen om sociaal-maatschappelijk initiatief te versterken

Uitdagingen sociale initiatieven

De analyse van survey uitkomsten onder sociale initiatieven laat zien dat oplossingen nodig zijn op 5 fronten

Wat is de grootste uitdaging voor jouw initiatief?

Analyse survey laat zien dat oplossingen nodig zijn op vijf fronten

De oplossingen richten zich op drie primaire fronten:

1. versterken van financiële slagkracht door meer toepassing van **passende (meerjarige) financiering**
2. vergroten van betrokkenheid van sociale initiatieven in besluitvorming door het verkrijgen van een **'seat at the table'**
3. **verminderen van regeldruk** en tijd besteed aan overheadtaken van sociale initiatieven

De oplossingen genereren daarnaast ook positieve secundaire effecten op de andere twee fronten:

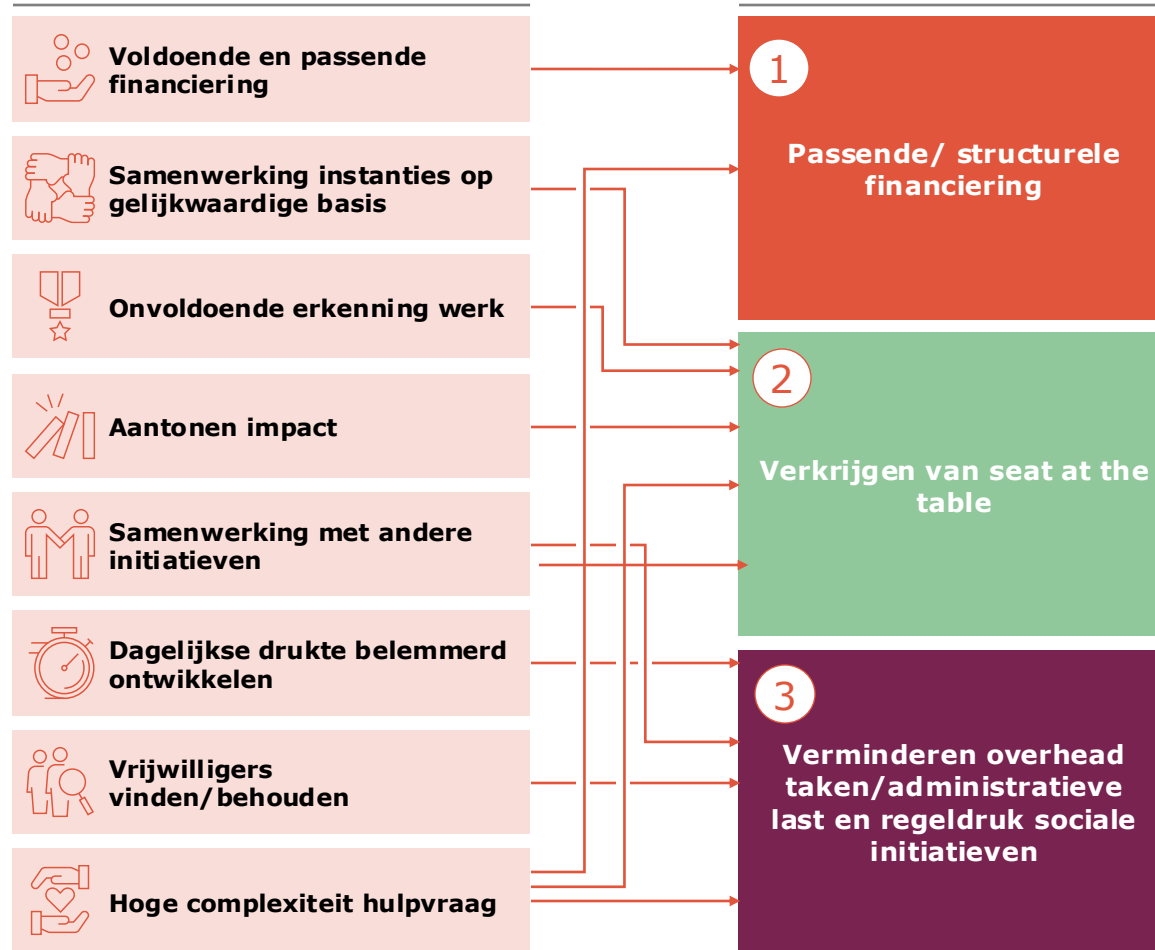
4. **verhogen aantrekkings en behoud van vrijwilligers** door aantrekkelijkheid van maatschappelijke initiatieven verhogen
5. **vergroten erkenning** van sociale initiatieven, doordat primaire effecten hun zichtbaarheid en legitimiteit versterkt

1. Teveel tijd gaat naar het dagelijkse werk en daardoor te weinig mogelijkheden om te plannen en strategie te ontwikkelen

Bron: Survey Oranje Fonds sociale initiatieven, n>1700. Maximaal 3 antwoorden per respondent, gestapeld tot 100% (n≈3.000)

De uitdagingen kunnen worden geadresseerd door oplossingen die zijn geclusterd in drie modules

Uitdagingen sociale initiatieven

Uitgelicht: vrijwillige inzet en erkenning

- Tijdens de ronde tafel gesprekken zijn oplossingen voor de uitdaging van het werven en vasthouden van vrijwilligers minder aan bod gekomen. Deze uitdaging kwam wel nadrukkelijk uit de survey onder sociale initiatieven.
- Belangrijke stakeholders zoals NOV, maar ook de Coalitie Duurzame vrijwillige inzet, werken aan dit thema, waarbij o.a. aandacht is voor flexibilisering van vrijwillige inzet en "circulariteit".
- Erkenning als uitdaging werd ook veel genoemd in de survey. Dit thema is (gedeeltelijk) ondergebracht in de oplossingsmodule 2: "seat at the table".

Overzicht kansrijke oplossingsrichtingen die bijdragen aan vergroten van de slagkracht van sociaal-maatschappelijk initiatief

Voorselectie van oplossingen op basis van vooronderzoek en gesprekken, inclusief de ronde tafelbijeenkomst van 27 juni 2025 waar verschillende stakeholders aan deelnamen; ~60 bestuurders vanuit overheid, bedrijfsleven, fondsen en netwerkorganisaties. Zie ook lijst in [appendix](#).

- A Gemeentelijke financiering vereenvoudigen** Minder regeldruk voor sociale initiatieven door **gemeentelijke financiering te vereenvoudigen, via bestaande structuren of een speciaal budget**, met eenvoudige voorwaarden
- B Pooled funding** Meerdere financiers bundelen middelen in één fonds, evt. met een gezamenlijk monitoringkader, waardoor budgetten groeien, regeldruk voor sociale initiatieven afneemt en verantwoording eenvoudiger wordt
- C Pilot gemeente- "budget"** Rijksfinanciering van de sociaal-maatschappelijke sector via gemeente "budget", met een kwartiermaker die **pilots met pooled funding en governance ontwikkelt**
- D Structurele basis versterken via Rijk** Sociale initiatieven **structureel ongeoormerkt financieren** (uit rijksbegroting mogelijk i.c.m. a en c) **om hun basis te versterken**, waardoor zij zich op lange termijn kunnen ontwikkelen als sector, zonder innovatie-pot te beperken
- E NPLV/Iza/AzWa** Gebruik het **NPLV***, en waar mogelijk ook **IZA-financiering**** (en eventueel **AzWA****), om sociale initiatieven te ondersteunen en lokaal een "seat at the table" te realiseren
- F Erkenning als beweging met uniek karakter** **Sociale initiatieven erkennen en ondersteunen als beweging, maar met behoud van informele en unieke – nabije karakter**. Daarnaast verkennen ruimte en eventueel wijzingen in **passend wettelijk kader**
- G Participatory grantmaking** Sociale initiatieven werken samen en verdelen gezamenlijk middelen. Dit leidt tot een betere aansluiting tussen ondersteuningsbehoefte en het aanbod van middelen, alsook betere en gelijkwaardigere samenwerking
- H Flexibele aanvraag- en verantwoordings processen** Eenvoudige en **flexibele aanvraag- en verantwoordingsprocessen** bij gemeenten en fondsen, passend bij de werkwijze en het unieke karakter van sociale initiatieven
- I AI bij aanvraag & verantwoording** **AI-oplossingen steunen/ontwikkelen die aanvragen en verantwoording van sociale initiatieven vereenvoudigen**, impactbewijslast verlagen en processen bij gemeenten en fondsen versnellen

*Nationaal Programma Leefbaarheid richt zich op het verbeteren van de leefbaarheid in kwetsbare gebieden in Nederland (19 gemeenten met 20 stedelijke focusgebieden)

** Integraal Zorgakkoord heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden.

** Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord bevat afspraken over personeelstekorten, passende zorg, wachtlijsten, administratieve lasten, gegevensuitwisseling en kunstmatige intelligentie

Mogelijke oplossingen gecategoriseerd per module met bijbehorende impact, uitvoerbaarheid en relevante coalities

I Impact H Haalbaarheid

Laag ●○○ Middel ●●○ Hoog ●●●

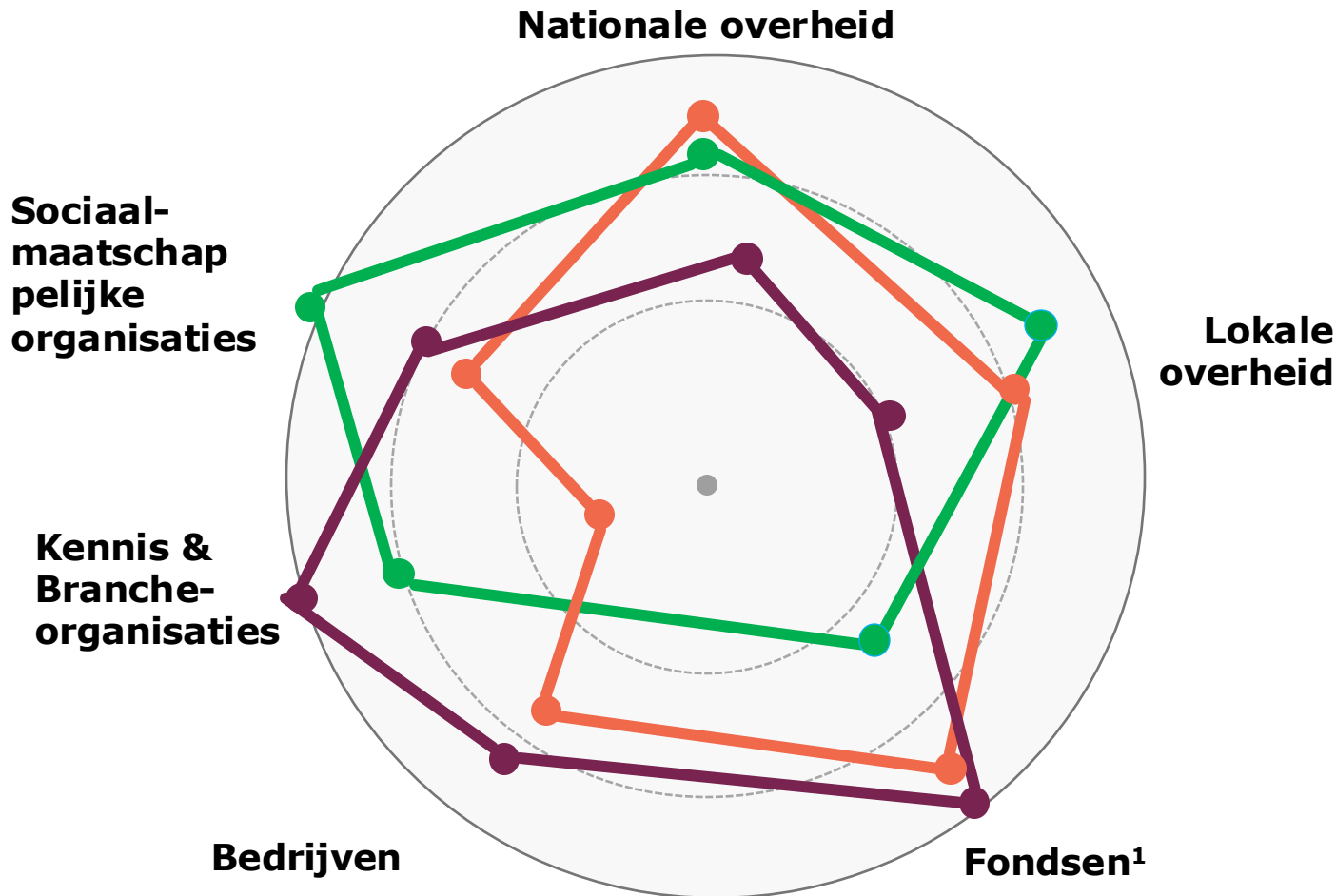
Module	Oplossingen	Impact	Vereisten	Looptijd	Relevante coalities (niet uitputtend)	I	H
Passende / structurele financiering vanuit vertrouwen	A Gemeentelijke financiering vereenvoudigen	<ul style="list-style-type: none"> Substantiële afname van aantal aanvragen Efficiëntere besteding middelen Afname mentale druk 	<ul style="list-style-type: none"> Draagvlak gemeente Inzicht subsidiestromen 	<ul style="list-style-type: none"> Pilot: ~12-18 m. 	<ul style="list-style-type: none"> We doen het samen Maatschappelijke Alliantie 	●●○	●●○
	B Pooled funding	<ul style="list-style-type: none"> #verantwoordingen van 3-35¹ naar 1-2 Hoger doelbestedingspercentage Afname mentale druk 	<ul style="list-style-type: none"> ~3-8 fondsen Bereidheid controle overdragen 	<ul style="list-style-type: none"> ~12-18 m. opstart 	<ul style="list-style-type: none"> We doen het samen Klaar voor de toekomst 	●●○	●●○
	C Pilot gemeente- "budget"	<ul style="list-style-type: none"> Minder afhankelijk lokale politiek Efficiëntere besteding rijksmiddelen 	<ul style="list-style-type: none"> Draagvlak rijk Toewijzing middelen 	<ul style="list-style-type: none"> Pilot: ~1-3 j. 		●●●	●●○
	D Structurele basis versterken via Rijk	<ul style="list-style-type: none"> Versterking maatschappelijk middenveld 	<ul style="list-style-type: none"> Voldoende middelen Herontwerp financieel proces Juridische ruimte 	<ul style="list-style-type: none"> [tbc] 	<ul style="list-style-type: none"> Participatiecoalitie WZH We doen het samen Klaar voor de toekomst 	●●●	●○○
	E NPLV/IZA/AzWa	<ul style="list-style-type: none"> "seat at the table" bij 20 gebieden NPLV "seat at the table" bij 38 regio's IZA² Erkenning initiatieven 	<ul style="list-style-type: none"> Passende thematiek initiatieven Herontwerp fin proces Bereidheid partnerschap 	<ul style="list-style-type: none"> NPLV: ~5j. IZA/IZA: ~1j. 	<ul style="list-style-type: none"> Participatiecoalitie WZH Herstel Dichtbij 	●○○	●●●
Verkrijgen van seat at the table	F Erkenning als beweging met uniek karakter	<ul style="list-style-type: none"> Aansluitende regelgeving Erkenning maatschappelijk middenveld 	<ul style="list-style-type: none"> Juridische ruimte Draagvlak 	<ul style="list-style-type: none"> ~1-3 j. opstart 	<ul style="list-style-type: none"> We Doen het Samen Duurzame vrijwillige inzet 	●●●	●○○
	G Participatory grantmaking	<ul style="list-style-type: none"> Doelgerichte inzet middelen Gelijkwaardig partnerschap 	<ul style="list-style-type: none"> Gedeeld belang Bereidheid financiers 	<ul style="list-style-type: none"> ~8-12 m. 	<ul style="list-style-type: none"> Maatschappelijke Alliantie We doen het samen 	●●○	●●●
Verminderen admin/ regeldruk sociale initiatieven	H Flexibele aanvraag- en verantwoordings processen	<ul style="list-style-type: none"> Vermindering huidige 130-2200 uur administratieve lasten¹ Innovatie in proces 	<ul style="list-style-type: none"> Bereidheid alternatieve werkwijze 	<ul style="list-style-type: none"> ~6-18m. 	<ul style="list-style-type: none"> Klaar voor de toekomst 	●●○	●●○
	I AI bij aanvragen en verantwoording	<ul style="list-style-type: none"> 30-80% tijdsbesparing bij aanvraag & verantwoordingsproces¹ Stroomlijning aanvraag/verantwoording 	<ul style="list-style-type: none"> Technische haalbaarheid Bereidheid investering 	<ul style="list-style-type: none"> Pilot: ~1-2 j. 		●●○	●●●

1. Eerste schatting gebaseerd op interviews met 5 sociale initiatieven

2. Er zijn momenteel 38 IZA-regio's in Nederland die werken aan het verstevigen van hun regionale samenwerking en het realiseren van de doelstellingen van het Integraal Zorgakkoord (IZA)

Per oplossingsrichting varieert de rol en mogelijke inzet per type stakeholder

Uitkomsten en ontwikkelingen van modules hebben effect op elkaar

1. Allianties en coalities nader te onderzoeken

Passende / structurele financiering vanuit vertrouwen

Gebundelde kracht: Sterke commitment nodig bij beleidsmakers (nationaal, regionaal, lokaal). Fondsen en kennisnetwerken en coalities kunnen bijdragen door kennis te leveren, coalities te vormen en praktijkkennis aan te dragen en experimenten aan te jagen, zoals pooled funding.

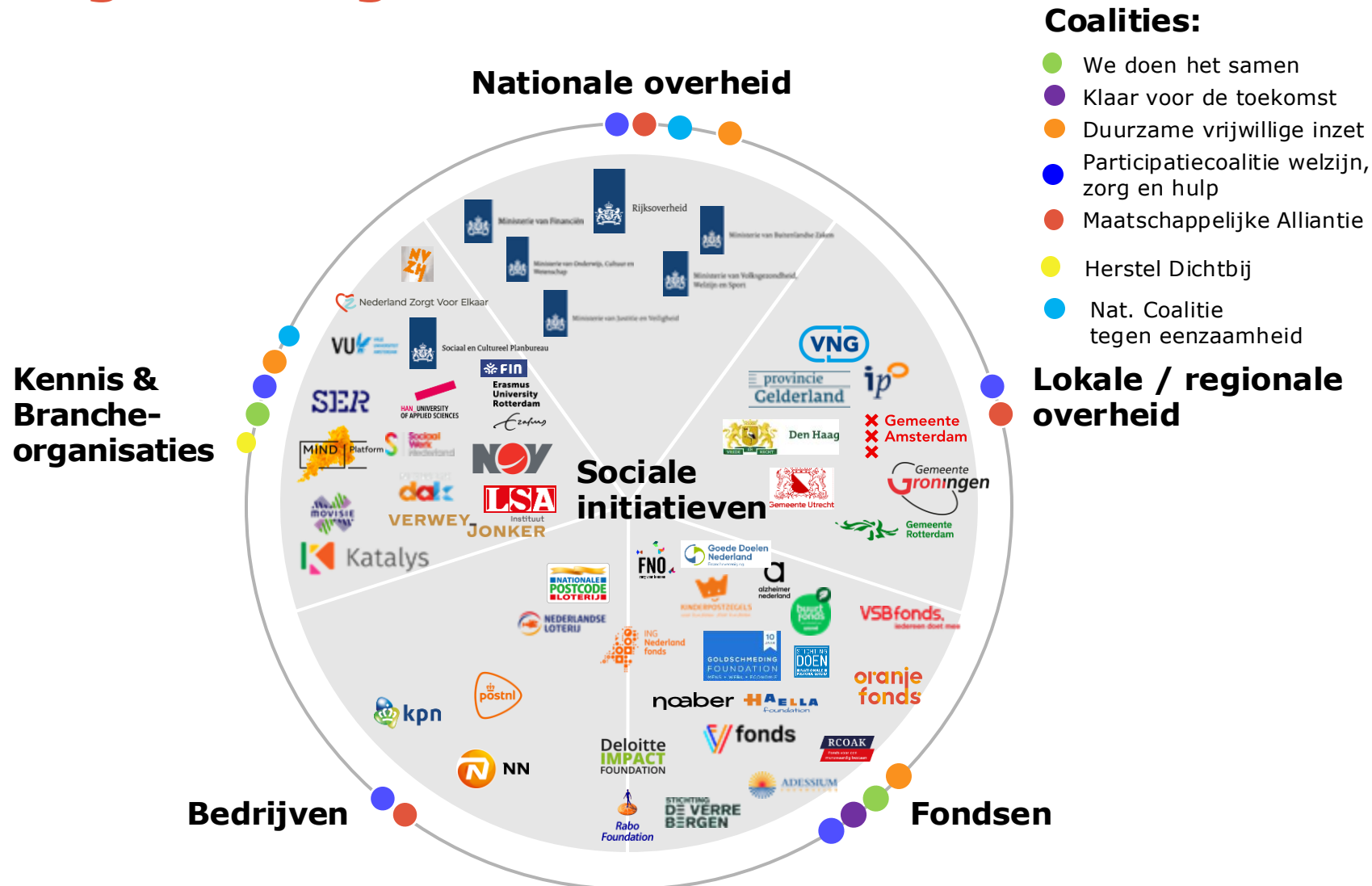
Seat at the table

Erkenning creëren kunnen netwerken van sociale initiatieven gezamenlijk aan werken. Hiervoor is wel formele erkenning door overheid van sociale initiatieven als beweging of "sector" met oog voor de unieke waarde: diversiteit, reikwijdte, nabijheid en informele karakter te verliezen. Meepraten is iets anders dan meedoen: fondsen kunnen lessen delen vanuit participatory grantmaking

Door innovatie minder administratieve last

Fondsen hebben hier een grote rol: in combinatie met inzetten AI om aanvragen en verantwoordingsprocessen te vereenvoudigen. Nieuwe toepassingen kunnen fondsen zelf ontwikkelen en testen binnen eigen regelingen en leren van resultaten. Op lange termijn kennis over succesvolle werkwijzen

Stakeholders & Allianties: samenwerking vergroot slagkracht

Bestaande allianties, stakeholders en coalities binnen de sociale sector vormen een fundament waar op doorgebouwd kan worden om oplossingsrichtingen verder uit te werken en concreet te starten met pilots

A photograph of a man and a woman standing outdoors in an autumn setting. The man, on the left, is wearing a grey beanie and an orange t-shirt, smiling and looking towards the woman. The woman, on the right, is wearing a yellow turtleneck sweater and has her hair tied up. She is gesturing with her hands as if in conversation. The background shows trees with yellow and orange leaves, and a bright light source creates a lens flare effect. A large orange diagonal shape is overlaid on the bottom left of the image.

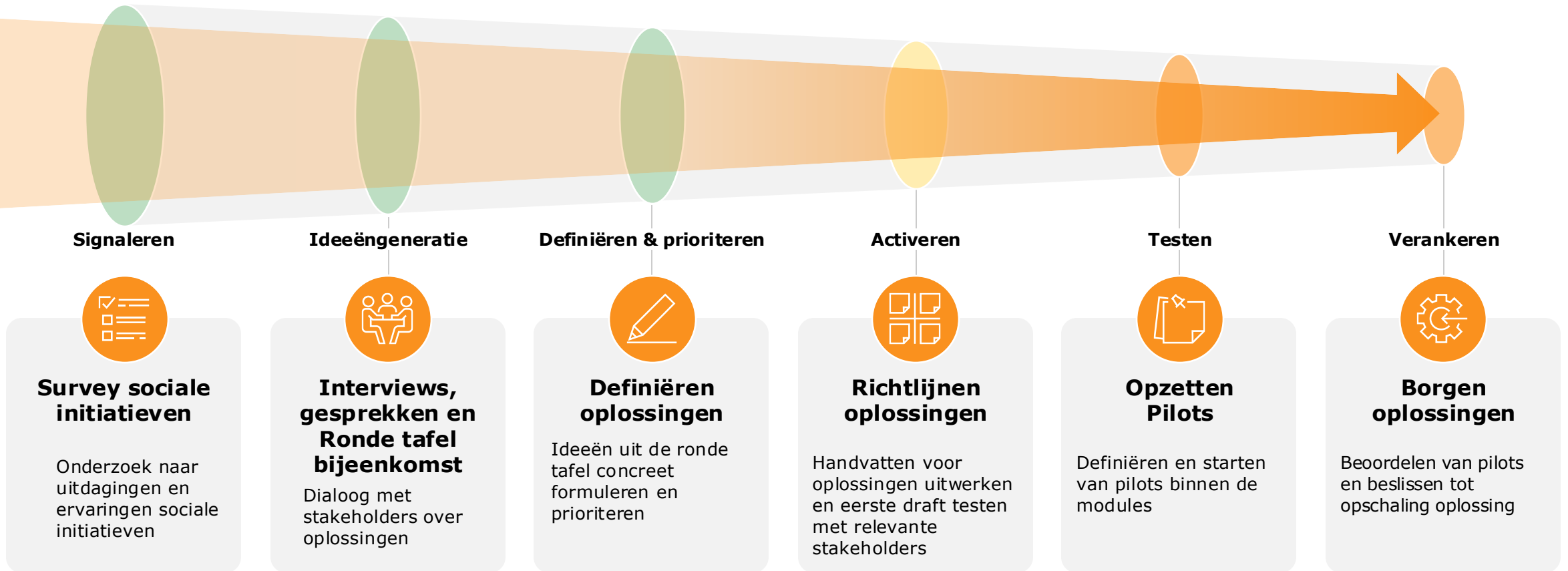
4 | Routekaart: vervolgstappen

Processtappen naar implementatie oplossingen

● Fase afgerond ● In uitvoering ● Niet gestart

Ontwikkeling

Implementatie

Meedoen aan deze beweging? Zie voor meer informatie ook:
www.oranjefonds.nl/onmisbareschakels

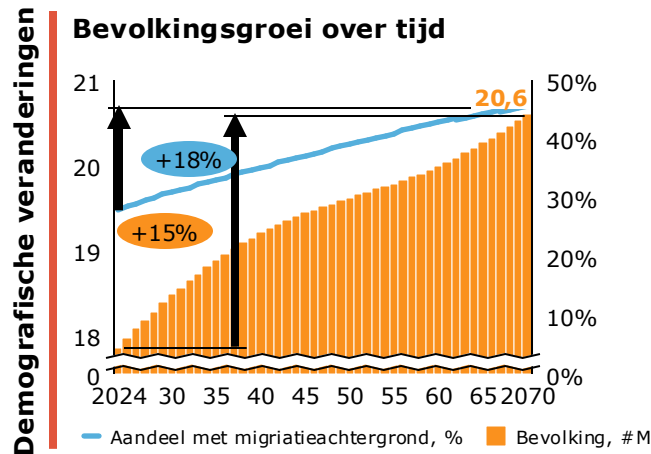

5 | Appendix

A. Verdieping – analyse / trends

Demografische veranderingen en sociale ongelijkheid blijven ook in de toekomst doorwerken

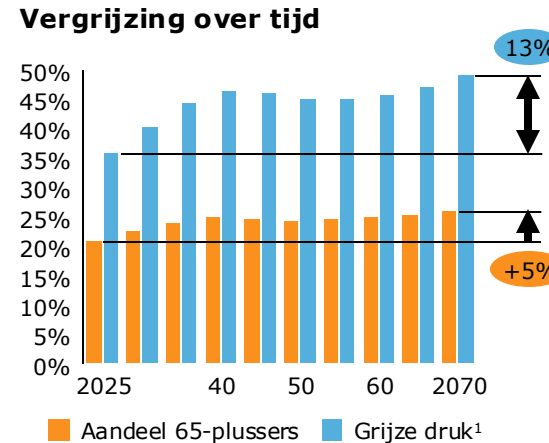
Trend

Oorzaken / factoren trends

- **Arbeidsmigratie:** Aanhoudende vraag naar arbeidskrachten om de economie draaiende te houden [1]
- **Asielmigratie:** Conflicten in de wereld leiden tot een toename aantal mensen dat bescherming zoekt [2]
- **Laag geboortecijfer:** Migratie motor van bevolkingsgroei, zonder migratie zou de bevolking krimpen [3]

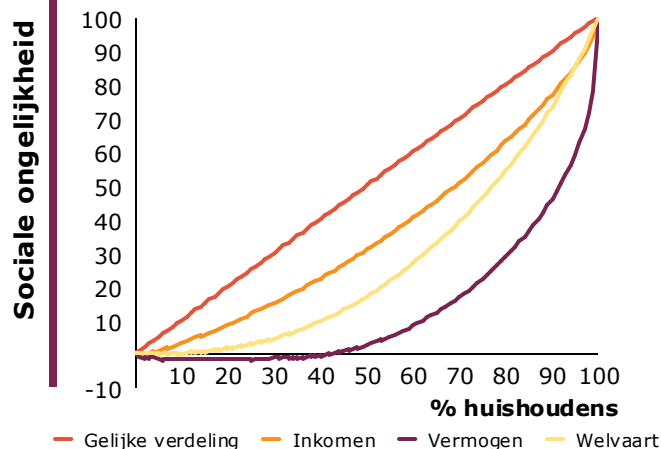
Trend

Oorzaken / factoren trends

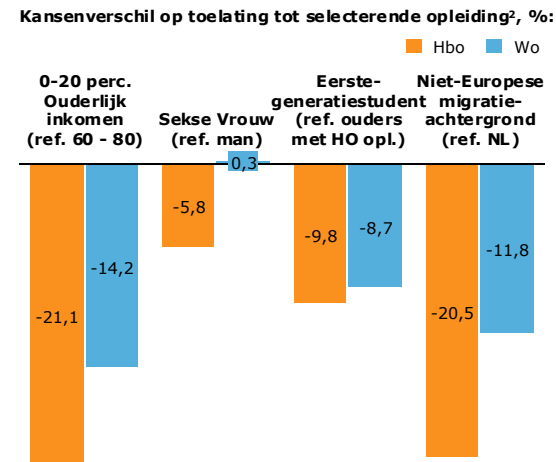
- **Hogere levensverwachting:** We leven steeds langer dankzij betere gezondheidszorg en leefomstandigheden [4]
- **Babyboomgeneratie:** De grote naoorlogse generatie bereikt nu massaal de pensioenleeftijd [5]
- **Dubbele vergrijzing:** Binnen de oudere populatie groeit de groep van 80-plussers het snelst, wat de zorgvraag complexer maakt [6]

Toenemende sociaaleconomische ongelijkheid

- **Vermogensongelijkheid:** Vermogen ongelijk verdeeld en groeit harder dan inkomen uit arbeid [7]
- **Flexibilisering arbeidsmarkt:** Kloof in zekerheid tussen werknemers met een vast en een flexibel contract groeit [8]
- **Stijgende kosten:** Sterk gestegen kosten voor wonen zet financiële positie van velen onder druk [9]

Toenemende kansenongelijkheid

- **Invloed van herkomst:** Opleidingsniveau van ouders is een zeer sterke voorspeller voor de schoolprestaties van een kind [10]
- **Vroege selectie in onderwijs:** Systeem kan verschillen door achtergrond verankeren in plaats van verkleinen [10]
- **Woonsegregatie:** Waar je opgroeit, bepaalt steeds meer de kwaliteit van je school en sociale netwerken [11]

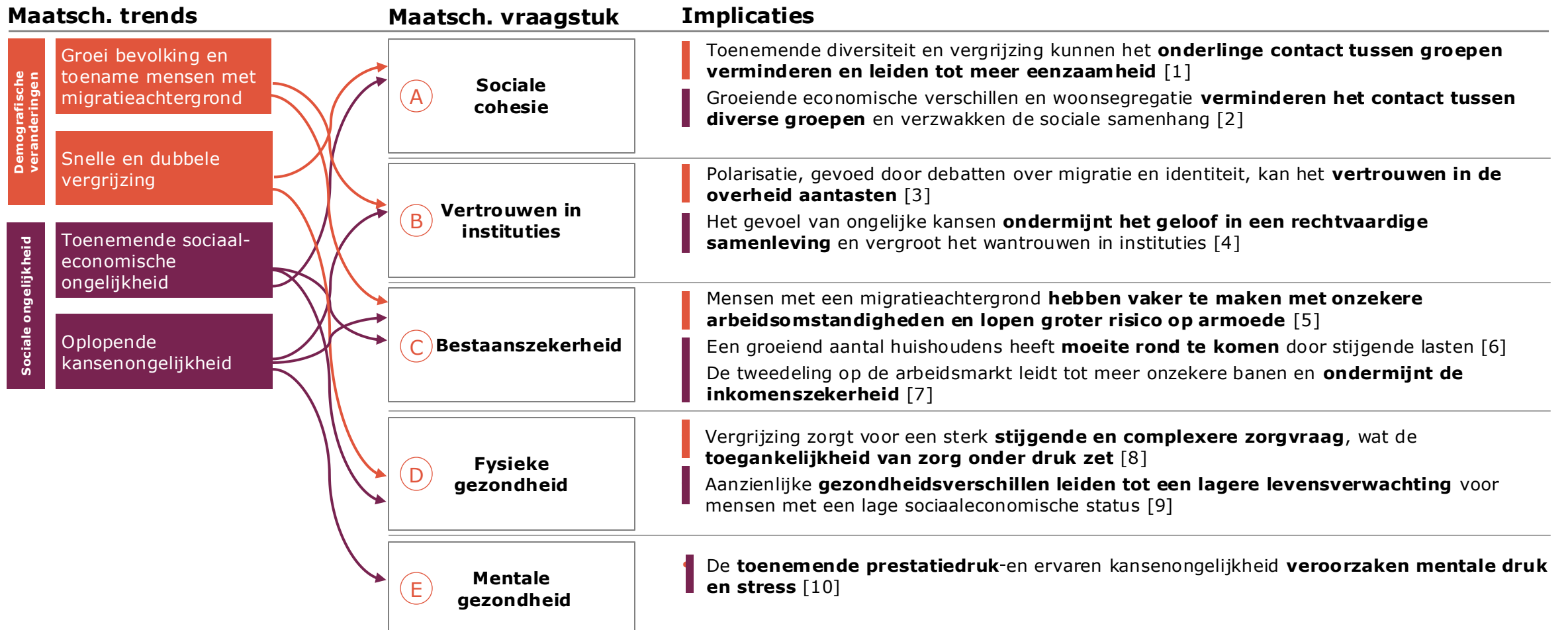
1. Het aantal personen tussen 0-20 jaar en 65+ jaar oud in verhouding tot personen tussen 20-65 jaar

2. Schooljaar 2019-2020 tot en met 2022-2023

Bronnen: [1] Adviesraad Migratie: Afgewogen arbeidsmigratie 2024, [2] CBS: Asiel en integratie 2024, [3] CBS: Bevolkingsprognose 2023-2070, [4] RIVM: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024, [5] NIDI/CBS: Verkenning Bevolking 2050, [6] SCP: Investeren in vitale ouderen 2024, [7] SCP: Eigentijdse ongelijkheid 2023 [8] CPB: Risicorapportage Financiële Markten 2024, [9] SER: Zekerheid voor mensen, een wendbare economie en herstel van de samenleving 2021, [10] Onderwijsinspectie: De Staat van het Onderwijs 2024, [11] SCP: Rapport over leefwerelden 2024

Demografische ontwikkelingen en sociale ongelijkheid zijn de belangrijkste trends die de huidige problemen vergroten

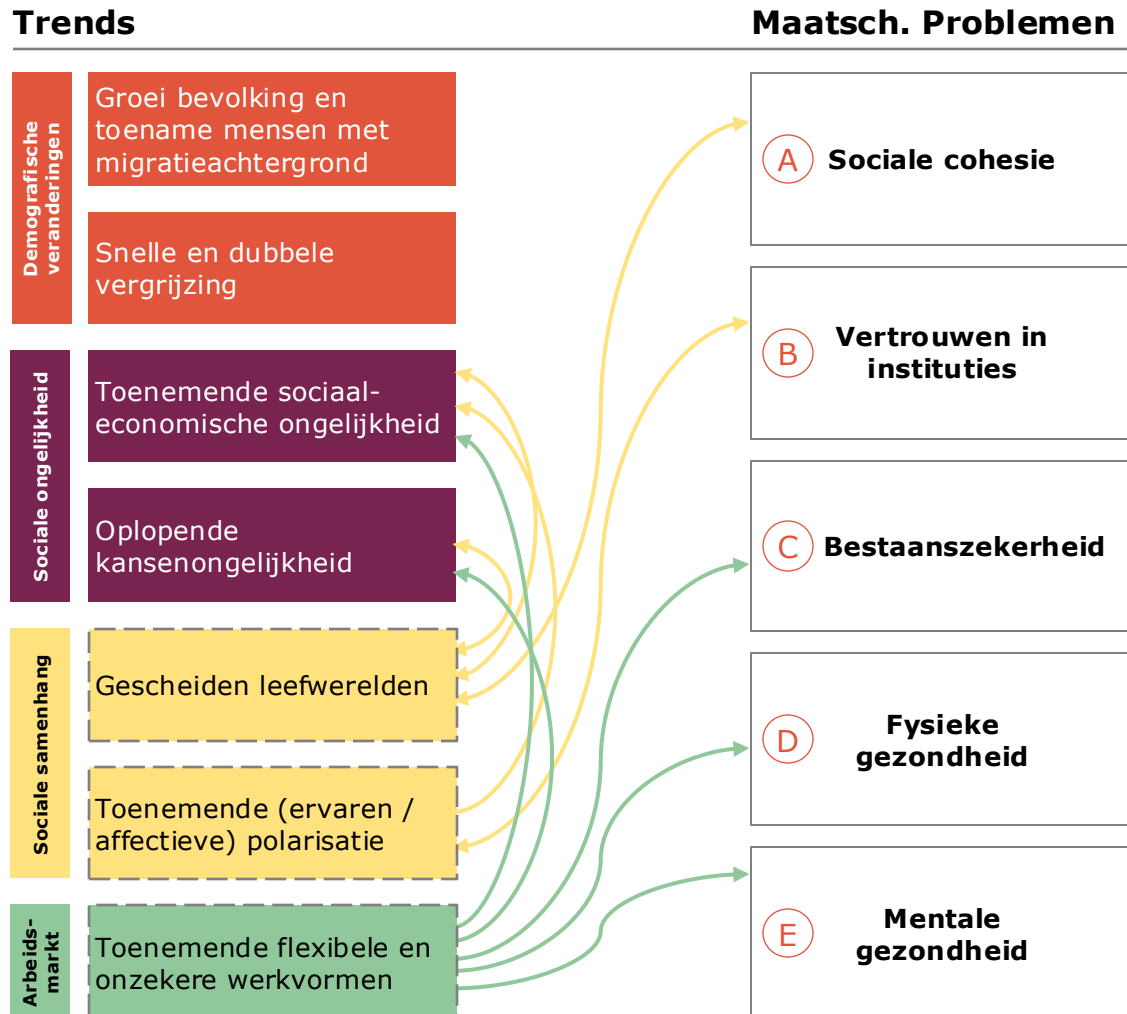
→ Connectie

Bronnen: [1] SCP: De sociale staat van Nederland 2021, [2] SCP: Verschil in Nederland, [3] SCP: Burgerperspectieven, [4] SCP: Eigentijdse ongelijkheid, [5] SER: Advies Zelfstandigen en Arbeidsmigranten, [6] CPB: Risicorapportage armoede en schulden, [7] SER: Een herkenbare beroepskeuze, [8]: RIVM: VTV-2024, [9] SCP: Een maat voor het verschil, [10] Trimbos/NI: Mentale gezondheid en kansenongelijkheid

Daarnaast versterken drie trends zowel de hoofdtrends als de maatschappelijke problemen

☐ Versterkende trends → Connectie

Implicaties

Gescheiden leefwerelden

- Impact op hoofdtrends: Versterkt en houdt sociale ongelijkheid in stand, doordat kansen (op o.a. goed onderwijs en werk) steeds sterker gekoppeld zijn aan woonplaats. [1][2] Dit beperkt de sociale mobiliteit en maakt demografische verschillen, zoals die naar inkomen en migratieachtergrond, fysiek zichtbaar als segregatie [3]
- Impact op problemen: Ondermijnt de sociale cohesie door gebrek aan betekenisvol contact tussen groepen, wat leidt tot onbegrip, stereotypering en afnemend onderling vertrouwen [4][5]

Toenemende (ervaren / affectieve) polarisatie

- Impact op hoofdtrends: Framet demografische en sociaaleconomische verschillen als een onoverbrugbaar conflict ('wij' tegen 'zij'). Dit verlamt constructieve aanpak van ongelijkheid, omdat debat niet over inhoud, maar over groepsidentiteit gaat [6]
- Impact op problemen: Tast kern van het vertrouwen in instituties aan [7] In een gepolariseerd klimaat wordt de overheid niet langer als neutrale speler gezien maar als onderdeel van het conflict, wat de legitimiteit van de democratie en de effectiviteit van beleid ondermijnt [6][8]

Toename van flexibele en onzekere werkvormen

- Impact op hoofdtrends: Is een directe motor van sociaaleconomische ongelijkheid doordat het een tweedeling op de arbeidsmarkt creëert tussen een 'binnenkring' met zekerheid en een 'buitenkring' (vaak jongeren, lager opgeleiden en mensen met een migratieachtergrond) die risico's dragen en minder kansen hebben op vermogensopbouw [9][10]
- Impact op problemen: Vormt een directe bedreiging voor de bestaanszekerheid en veroorzaakt mentale en fysieke gezondheidsklachten door chronische stress en financiële onzekerheid [11][12]

Er zijn trends die kansen bieden, zoals digitalisering, maar lijken niet voldoende om uitdagingen op te lossen

→ Connectie

Maatsch. trends

Maatsch. problemen Implicaties

Bronnen: [1] SCP: De sociale staat van Nederland, [2] SCP: De digitale samenleving, [3] WRR: Voorbereiden op digitale ontwrichting, [4] CBS: Spanning op de arbeidsmarkt, [5] SER: Mens en technologie, [6] PBL: De stad als slim ecosysteem, [7] SCP: Representatie en vertrouwen

Deep dive: Sociaal zorgstelsel staat onder druk en komt verder onder druk te staan

Vraag stijgt

Meer mensen doen een beroep op voorzieningen

Zorgvraag stijgt door demografische veranderingen: Het aantal 80-plussers verdrievoudigt bijna: van 0,9 miljoen in 2023 naar 2,5 miljoen in 2050. Deze groep heeft een hogere zorgvraag [1]

Aantal mensen met één of meer chronische aandoeningen stijgt naar schatting tot 10,2 miljoen Nederlanders in 2023 (57% van de bevolking) wat leidt tot langduriger beroep op zorg [2]

Complexere hulpvragen per persoon

Multimorbiditeit¹: In 2022 had bijna 1 op de 5 (18,8%) 3 of meer chronische aandoeningen (dit stijgt naar verwachting tot 21,9% in 2025), wat de zorg complexer maakt en coördinatie tussen zorgverleners noodzakelijk maakt [2]

In 2023 gaf 19% van jongvolwassenen (18-24 jaar) aan psychisch ongezond te zijn, een stijging sinds de coronapandemie (13% in 2019). Deze problematiek vereist een complexe, integrale aanpak op het snijvlak van GGZ, jeugdhulp en het sociale domein [3]

Verruiming van beleid en toegang

De Jeugdwet² (2015) heeft geleid tot een toename van de zorgvraag. Het aantal jongeren dat jeugdzorg ontving, steeg van 1 op de 10 in 2015 naar circa 1 op de 8 in 2022 [4]

1. Het hebben van meerdere chronische aandoeningen tegelijk
2. Beleidsverruiming met als doel de toegang tot jeugdhulp, inclusief jeugd-ggz, laagdrempeliger te maken door deze bij gemeenten onder te brengen

Bronnen: [1] CBS: Bevolkingsprognose 2023-2070, [2] RIVM: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024, [3] CBS: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, [4] CBS: Cijfers Jeugdzorg, [5] SCP: Zorg en ondersteuning voor ouderen 2021, [6] SER: Toekomst voor de zorg 2023, [7] McKinsey: Netherlands advanced: Building a future labor market that works 2024, [8] CBS: Ziekteverzuimcijfers Q1 2024, [9] Nza: Monitor Wachttijden GGZ, [10] V&VN: Monitor Wijkverpleging 2023

Aanbod komt onder druk te staan

Aantal regelingen neemt af of wordt gebundeld

Door het beleid van 'scheiden van wonen en zorg' is het klassieke verzorgingshuis afgeschaft. Hierdoor is de 24-uurs beschermde woonomgeving voor ouderen met een lichte zorgvraag weggefallen. Toegang tot intramurale zorg is sindsdien beperkt tot mensen met een zware Wlz-indicatie [5]

Stijgende kosten alsmede bezuinigingen

Collectieve zorguitgaven stijgen van €113 miljard in 2022 naar €202 miljard in 2050, waardoor het aandeel in het BBP stijgt van 11% naar zo'n 15% [2]

Stijgende zorguitgaven verdringen andere overheidsuitgaven, zoals voor defensie (naar de 2% NAVO-norm), wat keuzes in de zorg onvermijdelijk maakt [6]

Minder capaciteit en expertise in uitvoering (arbeidskrapte)

Het tekort aan zorg- en welzijn-medewerkers is op dit moment meer dan 50.000 FTE, op basis van de verwachte zorgvraag loopt dit personeelstekort in 2030 verder op tot 245.000 medewerkers [7]

De werkdruk in de zorg leidt tot het hoogste ziekteverzuim van alle sectoren (7,76% in Q1 2024), wat de personeelstekorten verergert doordat bijna 8 op de 100 medewerkers niet inzetbaar is [8]

Begin 2024 wachtten ruim 80.000 mensen op een plek in de GGZ, waar de wachttijden de afgesproken normen overschrijden en voor specialistische behandelingen kunnen oplopen tot meer dan een jaar [9]

Executiekraacht: Versnippering door decentralisatie (verkokering)

De verkokering tussen de Zorgverzekeringswet (Zvw, wijkverpleging) en de Wmo (huishoudelijke hulp) belemmert een integrale aanpak. 60% van de wijkverpleegkundigen ervaart het regelen van Wmo-ondersteuning als complex en tijdrovend, gehinderd door de 'kokers' van zorgverzekeraars en gemeentes [10]

Ontmoetingsplekken zijn cruciaal voor sociale cohesie

- Door maatschappelijke trends als individualisering en de sterke toename van het aantal eenpersoonshuishoudens, **staat het traditionele sociale vangnet onder druk**. Hierdoor wordt het belang van informele steun en contact via netwerken in de eigen buurt steeds groter
- De **basis voor dit netwerk is lokaal sterk**: 83% van de mensen voelt zich verbonden met de eigen buurt. De buurt fungeert daarmee als een informeel sociaal vangnet, wat wordt ondersteund door het feit dat 65% aangeeft in een buurt te wonen waar men elkaar helpt
- Tegelijkertijd ligt de **uitdaging in de verbindingen tussen verschillende maatschappelijke groepen**, waar het sociale vangnet minder vanzelfsprekend is. Maatschappelijke scheidslijnen, met name die naar opleidingsniveau, spelen hierbij een belangrijke rol, wat zichtbaar wordt in het grote verschil in onderling vertrouwen (47% bij praktisch opgeleiden versus 84% bij theoretisch opgeleiden)
- **Ontmoetingsplekken, zoals bibliotheken, buurthuizen en parken, zijn de fysieke locaties waar verschillende leefwerelden elkaar kunnen treffen en het sociale netwerk kan worden versterkt**. De effectiviteit van een plek hangt af van de mate waarin deze laagdrempelig en herhaald contact mogelijk maakt, waarbij neutrale locaties vaak succesvol zijn in het aantrekken van een divers publiek
- **Het versterken van de algehele cohesie vereist daarom een dubbele investering**. Dit betreft niet alleen het in stand houden van de fysieke locaties, maar nadrukkelijk ook de ondersteuning van de sociale programmering en de professionals en vrijwilligers die als 'aanjager' de ontmoeting tussen groepen actief faciliteren

The background is a solid orange color with several abstract geometric shapes. There are large, semi-transparent circles in shades of orange and purple. There are also smaller, solid-colored shapes in purple, yellow, and green. The overall aesthetic is modern and vibrant.

B. Longlist ideeën om sociale initiatieven te versterken

Uitkomsten van stakeholder gesprekken: eerder genoemde ideeën (1)

Op 27 juni bespraken we in zes deeltafels hoe sociale initiatieven versterkt kunnen worden. Elke tafel deelde plenair één hoofduitkomst. In totaal kwamen zo'n 40 ideeën naar voren, die zijn geclusterd naar een long list van onderstaande 20 oplossingen. De ideeën zijn ook gecategoriseerd naar thema's die in de survey naar voren zijn gekomen, zoals erkenning, zichtbaarheid, financiering, samenwerking en innovatie.

Onderwerp	Richting	Concrete ideeën
Positionering en erkenning van sociaal-maatschappelijke initiatieven	Zichtbaarheid en structurele inbedding van sociaal-maatschappelijke initiatieven in de samenleving <i>"Seat at the table" en "Iedereen in contact met sociaal-maatschappelijke initiatieven"</i>	<ul style="list-style-type: none">• Erken sociaal-maatschappelijke initiatieven als volwaardige beweging / sector met een eigen karakter naast markt & overheid, en financier dienovereenkomstig• Geef informele initiatieven structureel een plek aan tafel (naar vb Limburg en Amsterdam, Burgerkracht & LVVK; Masterplan ZO), dit kan bijv. binnen de SER worden toegepast;• Meet/kwantificeer collectieve impact i.p.v. separate individuele resultaten (bijv. in één monitor) – vertaal dit naar een overtuigend narratief• Sociale sector versterken via social media, influencers continu positieve verhalen laten delen voor jonge doelgroep via platformen• Sociale cohesie zou beleid kunnen zijn dat direct onder burgermeesters valt, een speciaal fonds waar zij uit kunnen putten met de burgerraad• Gemeenschappen een eigen opbouwwerker geven en deze uitnodigen om "aan tafel" mee te praten
Samenwerking en integrale aanpak	Verbeteren samenwerking tussen verschillende partijen: overheid, bedrijven, fondsen, sociaal-maatschappelijk organisaties onderling <i>"Lokale convenanten tussen mkb, gemeenten en fondsen"</i>	<ul style="list-style-type: none">• Meer samenwerking tussen gemeenten en fondsen op gemeentelijk niveau (bijv. convenant dak/thuislozen gemeente Den Haag i.s.m. fondsen en lokale bedrijfsleven)• Financieren van netwerkallianties van sociaal-maatschappelijke organisaties die samenwerken en met elkaar middelen verdelen op basis van behoefte en vraag• Verhoog samenwerking tussen bedrijven en (lokale) overheid en gemeenschappen, bijvoorbeeld (1) als "social charter" ASML (2) agendeer bij VNO/NCW en SER dat bedrijven werknemersvrijwilligers leveren (3) experimenteren met ongeoordeelde financiering

Uitkomsten van stakeholder gesprekken: eerder genoemde ideeën (2)

Op 27 juni bespraken we in zes deeltafels hoe sociale initiatieven versterkt kunnen worden. Elke tafel deelde plenair één hoofduitkomst. In totaal kwamen zo'n 40 ideeën naar voren, die zijn geclusterd naar een long list van onderstaande 20 oplossingen. De ideeën zijn ook gecategoriseerd naar thema's die in de survey naar voren zijn gekomen, zoals erkenning, zichtbaarheid, financiering, samenwerking en innovatie.

Onderwerp	Richting	Concrete ideeën
Financiering & middelen	Verbeteren van de financiële basis, toegankelijkheid van middelen en het verminderen van financiële barrières voor sociaal-maatschappelijke initiatieven. Doorbreken van silo's en ontschotting. <i>"Verleg Financiële Stromen"</i>	<ul style="list-style-type: none">• Pilots opzetten om te bepalen wat nodig is om middelen vanuit coalitie Zorg & Welzijn naar vrijwilligersorganisaties te laten gaan• Benut (een deel van) 1,5% van het bredere weerbaarheid budget voor sociale infrastructuur, integraal financieren over schotten heen• Gebruik het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid om lokale initiatieven te ondersteunen• Maak gemeentelijke aanbestedingen kleinschaliger en meerjarig, in lijn met Wmo en participatie-inkoop, zodat sociale initiatieven kunnen meedingen en structureel gefinancierd worden• Investeren in ontmoetingsplekken en versterken weerbaarheid ivm sociale infrastructuur, waarbij gemeenten geen kostprijs meer rekenen voor ruimtes aan maatschappelijke organisaties• Stimuleer pooled funding en samenwerking tussen formele en kleinere initiatieven via subsidies• Makkelijker maken van afdracht bij belastingaangifte voor bedrijven & particulieren
Flexibiliteit & innovatie in beleid en uitvoering	Verminderen van regeldruk, gepaste uitvoering van beleid, stimuleren van experimenten en het aanpassen van werkwijzen aan de praktijk. <i>"Creëer ruimte – qua regels en financiering – voor maatschappelijk initiatief"</i>	<ul style="list-style-type: none">• Sociale ondernemingen kunnen rol spelen in opleiden van burgers in AI & technologie & sociale initiatieven helpen met professionaliseren• Geef medewerkers ruimte voor passend vrijwilligerswerk; bespreek dit met VNO-NCW en SER• Richt helpdesks of "shared services" in voor kleinere initiatieven• Vergroot capaciteit en vaardigheden van sociale initiatieven, zonder de financiële risico's te verhogen door (1) mogelijkheid te bieden om met ZZP-ers te werken (2) ervaringsdeskundigen te betalen zonder strafkorting op uitkering• Werk als overheid en andere financiers samen met sociale initiatieven op een manier die bij hén past, denk in aanvraagprocedures aan toegankelijkheid (bijv. video's insturen of een gesprek aangaan i.p.v. schriftelijke aanvragen en rapportages)

Lijst betrokken stakeholders ronde tafelgesprekken juni 2025

Type stakeholder	
Directeuren Sociaal Maatschappelijke Initiatieven	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's informele zorg, gemeenschapskracht en gelijke kansen
(Ambtelijk) bestuurders relevante ministeries	<ul style="list-style-type: none"> • Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid • Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (incl. Minister) • Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap • Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport • Ministerie van Financiën • Ministerie van Justitie en Veiligheid
Bestuurders provincies en gemeentelijke vertegenwoordiging	<ul style="list-style-type: none"> • Interprovinciaal Overleg • Enkele gedeputeerden • Vereniging Nederlandse Gemeenten
Directeur-Bestuurders verschillende fondsen binnen sociaal domein	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijfsfondsen • Vermogensfondsen <p>Onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • FondsNutsOhra (FNO), KPN Mooiste ContactFonds, Nationale Nederlanden, ING-NL Fonds, Univé Buurtfondsen, Noaber, Katalys, St Doen, Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg (Vfonds), Verre Bergen, Nationale Postcode Loterij, Fonds 1818, Haëlla Stichting, Goldschmeding Foundation, VSB Fonds, RCOAK, Stichting Kinderpostzegels, Verre Bergen
Bestuurders van netwerk-, kennis- en koepelorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> • SCP • SER • Social Enterprise NL • Instituut Publieke Waarden • Coalitie Duurzame Vrijwillige Inzet • Wij doen het Samen Coalitie • Eenzaamheid Coalitie • Sociaal Werk Nederland • Vereniging Zelfregie en Herstel • Movisie • Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk (NOV) • Vereniging Landelijk Samenwerkings Verband Actieve Bewoners (LSA) • Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LVKK) • Alzheimer NL

oranje fond's

(Delen uit) dit document gebruiken?
Graag verwijzen naar Oranje Fonds met een link naar dit brondocument.